

ELENA ALISTAR – PEDAGOG DE VOCAȚIE, PRIMA FEMEIE ÎN SFATUL ȚĂRII

*Maria BARBĂ,
Catedra de pedagogie și psihologie
Anton MORARU, dr. hbt, prof. univ.*

Hélène Alistar-pédagogue de vocation, politicienne, médecin, ethnographe née en 1873 à Vaisal, Ismail, Bessarabie. C'est la fille du prêtre Vasile Balan, un des patriotes roumains.

Hélène Alistar, après avoir fini l'Ecole Episcopale de jeunes filles de Chișinău a travaillé comme maîtresse d'école dans beaucoup de villages du sud et du centre de la Bessarabie. Le 10 octobre 1910 gagne le concours de Constantin Stere et s'inscrit à la faculté de médecine de l'Université de Iași. De 1912 fait partie dans le cadre de la Ligue Culturelle Roumaine de Iași, Roumanie.

Dans toute son activité, Hélène Alistar a montré son grand talent de professeur, d'une bonne organisatrice du système d'enseignement roumain. Elle a participé activement dans le combat des maladies contagieuses.

En revenant à Chișinău elle a été déléguée comme député du 21 novembre 1917 jusqu'à 27 novembre 1918. Au 27 mars 1918 elle a voté la Déclaration de s'unir entre la Bessarabie et la Roumanie. L'école d'élite conduite par Elene Alistar a préparé beaucoup d'écrivains, de publicistes, d'essayistes, de maîtres, d'intellectuels et d'hommes de culture.

Hélène Alistar reste la „maîtresse des maîtres” de tous les temps.

În anii 1812 – 1917, în Basarabia, foarte multe femei au luptat pentru eliberarea națională a românilor basarabeni de sub jugul colonial al Rusiei țariste. În această perioadă, femeile au constituit acea mare forță socială care a cimentat unitatea și lupta împotriva regimului țarist. Legile lui Armenopol și Donici, care se exercită asupra Basarabiei, acorda femeilor unele drepturi sociale. Astfel de exemplu, femeile aveau dreptul să participe la adunări politice, să organizeze asociații culturale etc. După revoluția din februarie 1917, femeile au primit drepturi egale cu bărbații. Femeile Basarabiei au susținut actul de Unire a Basarabiei cu România din 27 martie 1918, au încercat să se organizeze, să formeze asociații și organizații femeiești. În 1917 – 1918, activistele mișcării femeiești, precum Elena Alistar, Elena Djionat, Olga Țurcanu, Nadejda Tudor, E. Isanos, E. Papana, Budacova ș.a. au activat din răspuțeri alături de Blocul Moldovenesc, de Comitetul central al ostașilor moldoveni și alte organizații naționale. [1]

Cele mai multe femei au participat la primul Congres al învățătorilor din Basarabia care a avut loc la 25 – 27 mai 1917. La acest Congres învățătoarele și profesoarele basarabene au adoptat decizii temeinice pentru românizarea școlilor, construirea școlilor românești, mobilizarea forțelor intelectuale, educarea patriotică a moldovenilor și trezirea lor din somnul cel de moarte. În septembrie 1917, Elena Djionat a înființat prima școală românească în Chișinău. Pe Frontul Român a activat ca soră de caritate Nadejda Tudor. Paralel cu formarea Partidului Național Moldovenesc s-a format „Liga femeilor moldovene din Basarabia”. În iunie 1917 se alege primul Comitet de conducere a Ligii, compus din următoarele doamne activiste: doctorul Elena Alistar –președintă, Elena Zaharova – Djionat – vicepreședintă, Nadejda Tudor – secretară, iar doamnele O. Țurcanu, E. Isanos, E. Ivanova, A. Budacova, Catanchina, Drăganciu și Popa – membre. [2]

Gh. Bezvicconi a subliniat că printre femeile basarabene au fost foarte mari personalități, care s-au daruit binelui și frumosului, creștând în anele Basarabiei nume de real folos. [3]

Multe femei au activat în sistemul de învățământ, au educat mai multe generații de copii, intelectuali, oameni de cultură. Contesa Roxanda Edlinga construit școala din Manzâri, Tighina. Ecaterina Catargi (1849 - 1925) a fost soția neuitatului președinte al zemstvei, baronul Al. Stuart (1842- 1917). Ana Kuzminski (1834- 1926) a clădit la Brăteni două școli și un spital. L. Bezviconnaia a elaborat mai multe teorii pedagogice în procesul de predare a

limbii franceze. Prin talentul său de pedagog, a contribuit la dezvoltarea limbii și culturii franceze. Și mai mult s-au manifestat pe tărâmul cultural-moldovenesc fiicele lui Iordache Feodosiu: Maria I. Hasnas, Ecaterina T.I. Suruceanu, Eliza Carp, Anastasia St. Glavce.

În 1809 Divanul a judecat cearta din familia lui Alex Ghica și a Elenei Grigore Sturdza, Olga P. Leonard, Ecaterina P. Dicescu, Alexandra N. Miclaș și Eufrosinia. Ele au creat în anii 1870 –1880, pe moșia Telenești un cenaclu cultural, care mult a influențat formarea viitorului bloc Moldovenesc, în frunte cu Feodosiu și Dicescu. De aici a pornit în 1905 „Societatea basarabească pentru ajutorarea învățământului poporului și studierea obiceiurilor țării.”

Femeile au participat activ în diverse acte de binefacere la bibliotecile populare. Au funcționat mai multe asociații: „Societatea de binefacere a femeilor” (1829, Roxandra Edling), „Comitetul de binefacere” (1884, soția Constantinovici (1840-1896), „Spitalul de copii (1884), „Casa de muncă” - „Albina” (1900-1929). Atelierele acestei societăți activau în domeniul croitoriei, tricotajului, cizmăriei, țesătoriei de covoare, împletire de coșuri, cartonaj și pachet. Atelierele acestei societăți „Albina” posedau mai multe mașini, unde în 1905- 1919 lucrau câte 60-90 de femei. Primul covor, lucrat de „Albina” a fost trimis țarului. În 1929 din lipsă de tenduri „Albina” s-a desființat.

Vera Petrovna Peretiotcovici (1863-1934), a zidit o școală la moșia Mălăești, Orhei. Ea a absolvit liceul „Regina Maria”. Între anii 1883-1888 a lucrat ca învățătoare. Ecaterina Sitinski a organizat o școală Duminicală pentru adulți. Mai apoi a participat la „Societatea de ajutorare a celor doritori de învățământ”, cu sediul la Liceul Real din Chișinău.

Scopul acestei societăți era să înzestreze tineretul cu îmbrăcăminte, încălțăminte și mai ales –cu cărți. E.F.Ratco a pus baza unei școli de muncă și a unei „Spălătorii model”.

O parte din femeile basarabene au contribuit la dezvoltarea literaturii și științei. Iulia Hașdeu (1869-1888), Roxanda Edling, Elena Donici, Lidia Pisargenski, Ecaterina Cristi, Ala Razu, Elena Vasiliu – Hasnaș, Iulia Dumitriu, Elena Dobrojinski ș. a. au adus un aport considerabil la dezvoltarea limbii și literaturii române și a științelor didactice etc. Gheorghe Bezviconi a scris o lucrare importantă intitulată „Femeie și școală”. El a subliniat că femeile învățătoare au avut un rol deosebit în societatea basarabească „Au fost puține, au rămas nu multe”, dar femeia basarabească a crescut prin învățământ, prin școală. Ea a știut să slujească în sprijinul bunului simț al școlii, culturii, istoriei, științei reale, naționale. Liga femeilor basarabene sub conducerea Elenei Alistar-Românescu a desfășurat o amplă activitate culturală, a organizat mai multe serbări, concerte, scene de război pentru soldații răniți sau istoviți de viață în tranșee.

Toți ascultau cu mare interes și dragoste cântecele sau versurile duioase ale doinei moldovenești. Comitetul Ligii femeilor basarabene a stabilit un contract cu Biroul de organizarea Sfatului Țării și a desemnat-o pe doamna Elena Alistar în funcția de deputat, ceea ce era o mare victorie a mișcării feministe din Basarabia. Cu părere de rău, istoria mișcării feministe din Basarabia și lupta femeilor moldovene în mișcarea de eliberare națională nu este cunoscută cititorului nostru. Numai în 1934 istoricul Gheorghe Bezviconi a scris un articol cu genericul „Femeia basarabească”, care mai apoi a fost publicat în revista „Din trecutul nostru”. Vom sublinia că Basarabia a dat societății noastre o pleiadă întregă de profesoare, învățătoare, medici, surori de caritate, artiste, cântărețe, poetese, activiste ale culturii naționale românești. Printre femeile basarabene, care au activat în sistemul de învățământ și în cel cultural-social, putem menționa: Elena Alistar, Ecaterina Salina, Anastasia Dicescu, Iulia Siminel, Natalia Manuilova, Elena Djionat, Aneta Ionascu, Florica Teodorescu, Olga Gordon, Olga Plămădeala, Ana Epure, Maria Cazacu, Ana Botezat, Natalia Copceac ș.a. Activitatea culturală a femeilor basarabene a rămas în conul de umbră a istoriei românilor. Cel mai mult s-a amintit în literatura contemporană de Elena Alistar. Despre această mare doamnă a Basarabiei au scris: Gheorghe Andronache, Anatol Eremia, Ștefan Hollean, Gheorghe Bezviconi, Ștefan Ciobanu, Petru Cazacu, Iurie Colesnic și mulți alți istoriografi și amatori ai istoriei românilor.

Elena Alistar s-a născut în 1873 în comuna Vaisal, județul Ismail, Basarabia, fiind fiica preotului Vasile Balan, un bun patriot român, înfocat activist basarabean pentru apărarea intereselor românilor basarabeni. Astăzi satul de baștina a Elenei Alistar se numește satul Vasulievca din raionul Bolgrad, Ucraina.[4]

Elena Alistar a absolvit școala primară din comuna Vaisal, județul Ismail, iar mai apoi în 1890 Școala Eparhială de Fete din Chișinău. A lucrat învățătoare în mai multe sate din sudul și centrul Basarabiei: în s. Văleni, județul Cahul (1890-1891), s. Roșu, județul Cahul (1891-1893), s. Zărnești, județul Cahul (1893-1897), Rezeni, județul Chișinău (1904-1916). [5] A fost soția preotului Vasile Alistar. A organizat mai multe cursuri de limbă română pentru adulți, deoarece regimul țarist de ocupație nu permitea să funcționeze școli românești. La 10 octombrie 1910, prin concursul lui Constantin Stere, Elena Alistar se înscrie la facultatea de medicină a Universității din Iași. Cunoscutul patriot român Vasile Stroiescu i-a

organizat o bursă de 800 de lei pentru doi ani de studii. Din 1912 activează în cadrul Ligii Culturale Române din Iași. Cu ajutorul membrilor Ligii Culturale a început să activeze în sistemul pedagogic, a căutat, selectat pe acei copii talentați din părțile Nisporenilor și i-a dus la școlile gimnaziale din Iași. În toată activitatea sa, Elena Alistar a fost un talentat profesor, un excelent organizator al sistemului de învățământ. Ea avea darul de a vorbi cu elevii, a înțelege dolianțele lor. Din concepțiile sale pedagogice reiese că Elena Alistar consideră că numai prin învățatură românii basarabeni se vor uni și vor lupta cu regimul de ocupație al Rusiei țariste. Învățătura era considerată un sistem de instruire, îndrumare teoretică și practică într-un anumit domeniu. A da copiii la școala înseamnă a face studii, cultură, erudiție, înțelepciune. Totodată, Elena Alistar s-a implicat în lupta pentru propagarea școlii, învățământului în Basarabia. Ea a demonstrat deschis politica antinațională, antiromânească a țarismului. În 1912, Elena Alistar publică câteva articole în „Cuvânt Moldovenesc” în care a demască politica colonială a Rusiei țariste în Basarabia, a arătat că din cauza regimului țarist peste 90% din moldovenii basarabeni deveniseră analfabeți.

„În 1912 – scrie ziarul *Bassarabskaia slovo* - au fost primite informații că Elena Vasilevna Alistar (născută Balan), care-și face studiile în România, este o românofilă extremistă. Își tipărește articolele în presa periodică românească, propagând unirea guberniei Basarabia cu România. Învăță la Universitatea din Iași și primește ajutoare din partea Ligii naționale a românilor, în fruntea căreia stă cunoscutul rusofob C. Stere. Cu mijloacele aceleiași ligi, Elena Alistar educă în școlile ieșene doi copii de țărani din satul Rezeni, județul Chișinău, pe fiii lui Profiriu Botnari și Trofim Tîrgalo, pe care i-a adus la Iași având scopul de a pregăti un contingent de țărani propagandiști care ar răspândi ideile naționaliștilor. După cum am fost recent informați, Elena Alistar a sosit la Rezeni ceva mai devreme de anunțarea de către Rusia a mobilizării generale și, cum numai Germania a declarat război Rusiei, ea s-a întors în România. Peste un timp ea din nou a revenit în satul Rezeni, unde a început a lansa zvonuri că va fi război cu România, dar locuitorii băștinași n-au de ce se teme, deoarece, precum spunea Alistar, românii n-or face nimănui nici un rău și vor ocupa Basarabia în liniște și pace.” [6]

Pe de altă parte, Elena Alistar a participat activ la combaterea maladiilor contagioase, a activat la spitalul de zemstvă de la Costiujeni (fig.1).

Fig. 1. Spitalul de zemstvă de la Costiujeni

Dar și în acest timp, Elena Alistar rămânea în sufletul ei pedagog, știa să trateze psihica omului, psihologia bolnavului cu o seamă de cuvinte blânde, înțelese de bolnavii acestui spital. Sosind la spitalul din Costiujeni, într-o zi a întâlnit o femeie bolnavă care nu știa limba rusă. Medicii rusificatori au lăsat-o să sufere pe un scaun din fața spitalului. Femeia spunea câteva cuvinte în limba română: „Ajutați-mă. Sunt bolnavă. Mă doare capul”. Însă medicii ruși n-au dorit s-o ajute, pentru că nu știau limba moldovenilor. Când s-a apropiat de această bolnavă și a vorbit în limba română, atunci țărancă bolnavă s-a bucurat că s-a găsit un medic - moldovean s-o înțelege și că are cu cine vorbi despre suferințele ei. Astfel de cazuri au fost multe la spitalul din Costiujeni.

Elena Alistar a început să lupte pentru deschiderea școlilor naționale românești în Basarabia. După 1910 Elena Alistar a fost urmărită de poliția secretă rusă („otmanca”). La 19 august 1914 a fost arestată și reținută pentru 45 de zile la penitenciarul din Chișinău. Însă a fost eliberată din lipsă de probe. În așa condiții nu mai putea să activeze. Se retrage la Iași.

Cercetătorul Iurie Colesnic scrie că atmosfera ieșeană a fost prielnică pentru firea ei hotărâtă și activă. Anturajul lingvistic, dorința de a căpăta studii mai temeinice, întâlnirile studențești, activismul cultural a influențat pozitiv asupra pregătirii ei ca specialist, om politic și om de cultură. La 16 august 1916 este mobilizată ca medic militar. Însă la 28 octombrie 1916 se întoarce la Chișinău și se angajează la spitalul Costiujeni. Formează Liga Culturală a Femeilor din Basarabia. Această Asociație a delegat-o ca deputat în Sfatul Țării. Mandatul a fost validat de la 21 noiembrie 1917 până la 27 noiembrie 1918. [7]

A activat în comisia de Redactare și în comisia Școlară. [8] La 27 martie 1918 a votat Declarația de Unire a Basarabiei cu România. A participat activ în Sfatul Țării. La 21 noiembrie 1917, în ziua deschiderii Sfatului Țării, Elena Alistar a rostit o cuvântare în care a pus problema dezvoltării învățământului, școlii. Ea cunoaște foarte bine pedagogia românească, a exprimat ideea mobilizării forței Sfatului Țării pentru naționalizarea școlii basarabene. [9]

La 1 decembrie 1918, Elena Alistar este numită directoare a Școlii Eparhiale de Fete din Chișinău, unde a lucrat până în 1938. Aici s-au manifestat cele mai pozitive trăsături ale gândirii pedagogice. După cum scrie Iurie Colesnic, Elena Alistar a transformat Școala Eparhială de Fete „într-o școală de elită”. [10] Concepția elitismului școlar era o direcție de dezvoltare a învățământului. Școala de elită înseamnă pregătirea, învățarea și evidențierea celor mai bune cadre intelectuale. Elita înseamnă „partea cea mai distinsă, cea mai valoroasă a unei societăți”. [11]

Pentru Basarabia, școala elitistă era o direcție, o concepție didactică, teoretică și practică care s-a dezvoltat și a fost promovată în viață de către Elena Alistar. De menționat că după Unirea Basarabiei cu România din 24 martie 1918 Sfatul Român a dezvoltat și învățământul

de masă. Au fost construite în fiecare sat, comună din Basarabia câte o școală primară, iar cadrele pregătite în școlile de elită urmau să realizeze în practică învățământul general de masă. Școala de elită, condusă de Elena Alistar a pregătit o pleadă întreagă de scriitori, publiciști, esești, învățători mulți intelectuali și oameni de cultură. În 1918-1937 în întreaga Basarabie s-au trezit la viața culturală românească peste 120 de poeți, scriitori și oameni de cultură. [12]

Printre acestea erau M. Isanos, S. Nicu, E. Alistar, L. Dolenga, L. Dimitriu, A. Lupan etc. Totodată Elena Alistar a susținut concepția dezvoltării învățământului general național românesc. Dacă în Basarabia activau în 1919 peste 1398 de școli cu 2397 de învățători, apoi în 1930 funcționau 1972 școli rurale cu 5276 de profesori și cu 275 317 elevi. La o școală primară rurală în 1919 reveneau 74 de elevi, iar în 1930 corespunzător 52 de elevi la un învățător. [13]

Elena Alistar a activat ca om de cultură, scrie articole, cheamă populația să se încadreze în sistemul de învățământ românesc. La 10 februarie 1918 publică articolul „Către moldovenii din Basarabia”, în care scria:

„Vouă, tuturor, mă adresez cu această scrisoare, pornită din adâncul inimii mele, ce bate în folosul neamului. Cu venirea armatei române aici, s-a creat pentru cei ce doresc a lucra în folosul neamului, împrejurări foarte priincioase. Până acum ne împiedicau mulți, îndeosebi dușmanii neamului nostru, acum însă avem puțința de a lucra fățiș, deschis ... Să lucrăm deci, să știți, că acum sunt și mai multe de făcut decât înainte. Acum să ne unim toți cei cu dragoste către neam, să lucrăm cât ma energic ca să putem da acum, având putere în mâini, roade cât mai bogate și mai frumoase. Să ne ferim însă, dragii mei, de greșeala de a judeca oamenii după culoarea lor politică și de a-i urmări pe chestii personale. Acest păcat e mai greu decât chiar nepăsarea față de neam, pe care o au mulți dintre noi”. [14]

La 11 februarie 1918, Elena Alistar a publicat un material-apel: „Acum, ori niciodată”, în care a pus problema Unirii Basarabiei cu România. A chemat pe toți deputații să voteze pentru Unire. Ea scria: „Orice român cu evlavie își amintește ziua de 24 ianuarie, și îndeosebi ziua de 24 ianuarie a anului curent. La banchetul care s-a ținut cu acel prilej în Chișinău, eu am îndrăznit a spune că mulți din țărani moldoveni și democrații din Republica noastră, dacă azi nu sînt încă pentru unirea grabnică cu România, pricina este că România încă nu e democratizată și, îndeosebi, că treaba pământului nu e dezlegată. Atunci am spus ceea ce cred că simțeau mulți țărani și mulți democrați din Republica noastră.

De atunci încoace tot timpul am cugetat asupra întrebării. N-am luat parte activă de atunci încoace nici la serbări, nici la ședințele Sfatului Țării; parcă nu mai aveam nici serviciu, nici datorie de deputat. Simțeam că în mine se petrece o frământare de gânduri ce sunt în legătură cu întrebarea aceasta. În sfârșit, acum recunosc că m-am schimbat; eu am rezolvat chestiunea ce mă preocupa așa de mult și nu voi greși dacă voi spune, că după cum am spus atunci pe față ce simțeau mulți moldoveni, acum voi spune tot aceea ce simt, tot mai mulți din aceiași moldoveni. Azi eu strig în gura mare: „Acum, ori niciodată, noi trebuie să ne unim!” [15]

Elena Alistar a muncit pe tărâmul pedagogiei naționale românești, ea rămâne pedagog chiar și în cazul când ea discută mai mult problemele politice sau sociale. La 13 octombrie 1918, ea semnează împreună cu Elena Zaharov „O scrisoare a femeilor basarabene”, în care a pus problema participării femeilor în activitatea școlară, educativă, patriotică și socială.

Ea scria: „Dragele noastre surori! Noi trecem prin timpuri foarte importante și, poate foarte puțini își dau seama de mărimea și importanța acestor timpuri. Azi popoarele își croiesc soarta; nu-i târzie vremea, când s-a format o hartă nouă aproape a întregii lumi. Ori, în acest timp nimeni nu poate sta nepăsător față de neamul lui, fiecare trebuie să-și puie întrebarea: Ce loc va ocupa neamul meu? Ce viitor va avea el ? Dar asta e puțin! Trebuie ca orice ființă omenească să-și aducă obolul lui la muncă, de inimă, de suflet, de ființa lui și chiar viața, pentru ca să contribuie cât de puțin la realizarea aspirațiilor neamului lui...” [16]

Acest text, precum și lucrările E. Alistar „*Mișcarea națională în Basarabia*” (Chișinău 1930); *Fizionomia socială și politică a Sfatului Țării* (Viața Basarabiei, 1933, nr. 4-5, p. 39-49), „*Amintiri din 1917-1918*” (Patrimoniul, 1931, nr.3, p. 97-117) și altele ne-au prezentat o vastă lecție de istorie, o lecție de luptă pentru eliberarea Basarabiei de sub jugul colonial al Rusiei țariste. Analizând lucrările, documentele despre Elena Alistar noi am ajuns la concluzia că această femeie, profesoară, om politic, medic, întotdeauna și în toate a fost un bun pedagog. A avut tăria de caracter să aplice în practică pedagogia socială ca o direcție de bază în activitatea ei. Pe de altă parte, principiile pedagogiei școlare, Elena Alistar le-a realizat în practica pedagogică în 1918-1938 când a lucrat ca directoare a școlii Eparhiale de Fete din Chișinău. În acest timp, Elena Alistar a aplicat în practică cele mai diferite forme și metode pedagogice în învățarea și educarea fetelor din această școală. Din documentele timpului și amintirile testelor elevilor se vede că Elena Alistar a promovat în școală disciplina, cunoștințele, activismul social și național, metodele individuale de lucru pedagogic, omenia, tradițiile vestimentare ale neamului românesc. În 1980 surorile Cleopatra și Ludmila Vnorovschi, absolvente ale Școlii Eparhiale, unde a lucrat director Elana Alistar, au mărturisit că ele se „temeau de ea, dar o iubeau” pentru bunătatea și dreptatea, echitatea și justetea ei. Surorile Vnorovschi au scris: „...O simțeam pe doamna Alistar în toate, nu numai la festivități, nu numai la lecții, ci, după cum am mai spus, în fiecare moment al vieții noastre la școală. Toate ni se explicau, ni se aduceau la cunoștința noastră chiar și cele mai neînsemnate dispoziții. De aceea nu erau niciodată zvonuri și vorbe neîndreptățite. Un caz. Trecuserăm printr-o iarnă foarte grea și o primăvară friguroasă. Ne aflam prin post, dar nouă ni se dădea mâncare de fruct. Doamna directoare a intrat în sufragerie și a spus să nu ni se dea mâncare de post, pentru că e prea frig și, ca să nu slăbim prea tare, trebuie să primim mâncare cu calorii necesare. De unde se vede că nu era o bigotă, ci întotdeauna rațională și bună la inimă. Bunătatea ei o vedeam concretă zi la zi. Știam, de asemenea, că doamna Elena Alistar a educat la ea acasă copii orfani, unii din ei înfiați.

Mai târziu am aflat că erau niște fetițe, care nu învățau la noi la școală, fiind însă ajutate de domnia ei prin intermediul societății „Crucea Roșie”, a cărei președinte era. [17]

Mai mult, Elena Alistar a educat gustul frumosului, dragostei față de tradițiile etnografice a românilor basarabeni. Am cercetat peste 20 de fotografii ale Elenei Alistar din anii 1917-1938 și am stabilit că această doamnă folosea pe larg costumul național românesc. Din 1917-1918 se începe reînvierea, revenirea la tradițiile etnografice în îmbrăcămintea femeilor și fetelor de la școala Eparhială de Fete din Chișinău. Frumusețea ei a fost redescoperită de către Elena Alistar și transmisă cu mult drag elevilor de la această școală. Zeci de meșteri populari din Basarabia și întreaga Românie au lucrat asupra colecțiilor de bluze, cămăși autentice, brâie, catrințe, cojoace și pălării, obiecte de artizanat cioplite în lemn, împletituri din fibre vegetale, oale de lut, broderii și instrumente muzicale. Toate acestea erau studiate și predate elevilor de la Școala Eparhială, unde se organizau master class de gătit, brodat, țesut, olărit, degustări de plăcinte și sarmale ca în Basarabia, sau concurs de învățat sarmale, tombole de caritate.

Elementul-cheie în procesul de predare a lucrului manual a fost prezentarea colecțiilor de ii din patrimoniul Muzeului Național de Etnografie și Istorie Națională. În acea perioadă se confecționau bluze unice în spațiul nostru cultural, anumite *ii regale* la care se foloseau câte 15 tehnici de lucru, straie țesute în întregime sau brodate cu fir alb pentru diferite ritualuri. În *iiile basarabene* elevele au depus multă creativitate, suflet și dăruire. Elevele erau învățate să confecționeze cu diferite cusături: cruciulițe, „zâmți”, „șatrancă”. Elena Alistar a contribuit substanțial la păstrarea, dezvoltarea și promovarea artei etnografice în școlile basarabene. Portul poporului a fost restabilit și îndrăgit de tânăra generație a Basarabiei românești. Practica pedagogică a profesoarei Elena Alistar trebuie de cercetat, studiat și de păstrat pentru generațiile care vin după noi. De menționat că talentul pedagogic al Elenei Alistar a fost apreciat foarte înalt de către pedagogii și profesorii din zilele noastre.

Mai mulți savanți din Republica Moldova precum: academicianul Anatol Ciobanu, academicianul Nicolae Dabija profesorii universitari Virgil Mîndîcanu, Anatol Petrenco, Vlad Pîslaru, Rodica Solovei, Silvia Strătilă, Ioana Axentii, Vladimir Guțu, Ion Certan, Ludmila Chiciuc, Victor Axentii, Nadejda Pruteanu, Gheorghe Cernea, Ion Bontaș, Vlad Cărăuș, Raisa Balan, Ion Anton și alții au subliniat că Elena Alistar a fost și a rămas în istoria științelor pedagogice ca o „învățătoare a învățătorilor.” Ea a fost o mare personalitate politică și un luptător consecvent pentru cauza românismului în Basarabia românească. Opera ei, activitatea pedagogică ne ajută și astăzi la formarea competențelor pedagogice la cadrele didactice. Savanții de la biblioteca Științifică Centrală a Academiei de Științe din Republica Moldova Raisa Vasilache și Silvia Colesnic au propus ca toate lucrările, articolele Elenei Alistar să fie cercetate și editate într-un volum aparte ceea ce ar fi de un mare folos pentru pedagogii din Basarabia noastră românească. Tot ce a scris și a realizat Elena Alistar poartă pecetea cinstei și sincerității. Nici când această profesoară, om de o cultură aleasă, n-a recurs la falsuri, ci a rămas un intelectual cu erudiție excepțională, cu preocupări privind școala și cultura națională românească.

Considerăm că formarea Despărțământului ASTRA „Elena Alistar” în raionul Cantemir, R. Moldova merită cu considerațiune să poarte acest nume, a pedagogului de vocație, politician, medic, etnograf al culturii și civilizației românești. La 31 august 2014 de „ Ziua Limbii” Române, a fost creat Despărțământul ASTRA „Elena Alistar” cu permisiunea Președintelui Dumitru Acu și în prezența vicepreședintei Areta Moșu, cu oaspeți de onoare de la Galați, Iași, România, cu aștrști de la Universitatea „ B. P. Hasdeu” din Cahul.

Referințe:

1. Bezviconi, Gh. Din trecutul nostru. Chișinău: Cadran, 1934, nr. 11-12, p. 57.
2. Bezviconi, Gh. Din trecutul nostru. Chișinău: Cadran, 1934, nr. 11-12, p. 58.
3. Bezviconi, Gh. Femeia basarabeană. Chișinău: Litera, 1934, p. 7.
4. Colesnic, I. Chișinău: Enciclopedie. Chișinău: Museum, 1997, p. 353.
5. Colesnic, I. Generația Unirii. Chișinău: Museum, 2004, p. 107-108.
6. Colesnic, I. Basarabia necunoscută. Vol. 1. Chișinău: Museum, 1993, p. 202-203.
7. Arhiva Națională a R. Moldova (ANRM), f. 727 inv. 2, doc. 37, p.1.
8. Arhiva Națională a R. Moldova (ANRM), f. 727 inv. 2, doc. 77, p. 70- 74.
9. Tofan. Gh. Sărbătoarea Basarabiei. Chișinău: Tipografia Soc. Culturale a Românilor din Basarabia, 1917, p.11.
10. Colesnic, I. Generația Unirii. Chișinău: Museum, 2004, p. 107.
11. Șăineanu, L. Dicționar Universal al Limbii Române. Chișinău: Litera, 1998, p. 275.
12. Moraru, A. Pagini din viața scriitorului Bogdan Istru. Chișinău: Labirint, 2014, p. 50.
13. Analul Statistic al României, 1930. București, 1932, p.336.
14. Colesnic, I. Basarabia necunoscută. Vol. 1, Chișinău: Museum, 1993, p. 204.
15. Ibidem, p. 204-205.
16. ibidem, p. 206.
17. ibidem, p. 206-207.

Recezent: dr., conf. univ. Axentii I. A.

Data prezentării: 30 septembrie 2014